

NOVĂȚEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul IX, Numărul 101 ❖ Sâmbătă, 27 Noiembrie 2021 ❖ ISSN 2392 – 6961

ÎN PRAG DE MARE SĂRBĂTOARE

Poporul român își are rădăcinile adânc înfipte în pământul strămoșesc al Daciei de odinioară. Pentru a-i cunoaște prezentul și a-i înțelege viitorul, trebuie să-i cercetăm cu sârguință trecutul. Cunoașterea trecutului poporului român ne dă posibilitatea să apreciem sacrificiile nenumărate ale neamului românesc, de a gândi și simți românește, că facem parte din marea familie a neamului românesc, separat vremelnic de vitregiile vremii și să îndemnăm la unitate.

Din păcate, pământul acesta strămoșesc, de o frumusețe și bogăție aparte, a trezit interesul tot mai multor năvălitori și păgâni. Vitejia și dreptatea au rămas până în zilele noastre caracteristici de bază ale poporului român în lupta pentru unitatea întregului neam românesc.

Amenințările permanente ale năvălitorilor, noi le-am răspuns cu ce am găsit la îndemână, lăsând casele și mergând la luptă pentru apărarea pământului vechii Daciei.

Neamul românesc a fost nevoit de-a lungul istoriei să treacă prin multe încercări, fiindu-i răpite teritorii și subjugată locuitorii lor. Dușmanii neamului românesc au atacat în diverse chipuri acest neam, neavând nici un interes să fim puternici. Ori se știe că tăria popoarelor a stat totdeauna în solidaritatea lor, în unitatea lor; fără unire deplină în cuget, simțiri și fapte, nici un neam nu poate rezista valurilor uriașe ale istoriei actuale care sunt în stare să măture tot ce le stă în cale. De aceea, să ne iubim unii pe alții toți românii, frații cei de un neam.

Și tot din păcate, la atacurile din partea străinilor se adaugă dezbinările din interiorul acestui neam, chiar mai periculoase decât cele din exterior.

Suntem în preajama zilei de 1 Decembrie, zi cu semnificații deosebite în istoria poporului român. Anul acesta, la 1 Decembrie, declarată și Ziua Națională a României, se împlinesc 103 ani de la Marea Unire – Întregirea

*Din Novaci în Mărginime
Cântăm Țară pentru tine
De pe munți și din poiene
Cântecele novăcene.
Pace-n țară, grâu la vară,
Voie bună pe ogoară.*

*Bucurie tuturor,
Bine-n casă, rod și spor.
Și cât va fi lumea, lume,
Românește să răsune,
De pe munți și din poiene
Cântecele novăcene.*

neamului românesc. Până la Marea Unire, neamul românesc s-a aflat între cele mai mari imperii ale timpului: Rus, Austro-Ungar și Otoman.

A fost nevoie ca sub steagul României să fie aduse și celelalte provincii românești înstrăinate: Basarabia, Transilvania și Bucovina. Și au fost aduse, cu mari sacrificii și pierderi de vieți omenești.

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR COPILULUI ȘI ZIUA TOLERANȚEI

Ziua de 20 noiembrie, conform Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a devenit Ziua Internațională a Drepturilor Copilului în întreaga lume.

Convenția definește drepturile și principiile dezvoltării normale a unui copil, oriunde s-ar afla: acasă la părinții naturali, în familii substitutive, în instituții de îngrijire sau la școală. Această zi este un bun prilej pentru a promova și sărbători drepturile copiilor, cei cărora le revine sarcina de a construi o lume mai bună.

Ziua Internațională a Drepturilor Copilului (20 noiembrie) și Ziua Toleranței (16 noiembrie), au fost sărbătorite și la Liceul Teoretic Novaci. Astfel, elevii Liceului Teoretic Novaci au marcat cele două sărbători prin prezentări, discuții și expoziții pe aceste teme, descoperind cu bucurie că elevii noștri înțeleg, își asumă și respectă cu responsabilitate calitățile și drepturile ce revin copiilor.

În același timp, am accentuat că toleranța înseamnă respect, acceptare și apreciere a diversității culturii lumii noastre, a formelor noastre de exprimare și a modurilor de a fi, temă de bază a Zilei Internaționale a Toleranței 2021.

Le dorim să-și coloreze visele în cele mai strălucitoare nuanțe!

*Prof. Alina Ramona ȚICU
Director Liceul Teoretic Novaci*

**CU PRILEJUL ZILEI NAȚIONALE A ROMÂNIEI,
LA MULȚI ANI TUTUROR NOVĂCENILOR. SĂ FIM
SĂNĂTOȘI ȘI SĂ AVEM GRIJĂ DE ȚARA NOASTRĂ.**

LA MULȚI ANI ROMÂNIA!

LA MULȚI ANI ROMÂNII!

*PRIMARUL ORAȘULUI NOVACI,
Dr. ing. DUMITRU LEUȘTEAN*

ÎN PRAG DE MARE SĂRBĂTOARE

Urmare din pag. 1

Ultima venită în marea familie românească a fost Transilvania care și-a exprimat dorința de a se uni cu Vechiul Regat. Momentul a avut loc la 1 Decembrie 1918, când Marea Adunare Națională a Românilor întrunită la Alba Iulia, a decis în unanimitate, Unirea cu România. Acest act a marcat finalul unui mare proces – desăvârșirea unității naționale a tuturor românilor, recunoscut oficial de către Marile Puteri la Conferința de Pace de la Paris din 1919-1920, care a marcat și sfârșitul Primului Război Mondial.

Unitatea națională desăvârșită la 1 Decembrie 1918, a fost destrămată și România ciopârțită la cel De-al Doilea Război Mondial prin „bunăvoința prietenilor de altădată”.

Neamul este dezbinat și nu se întrevăd șanse de a vieții împreună prea curând. Avem totuși datoria și trebuie să folosim orice prilej pentru a prezenta adevărata istorie a poporului român. O lungă perioadă a trebuit să tăcem. Tineretul, viitorul de mâine al țării, trebuie să cunoască adevărul istoric, fiindcă, cu siguranță se vor găsi și alții care să râvnească la frumusețile și bogățiile noastre, mai ales că în societatea noastră de astăzi și-au făcut tot mai mult loc ura și dezbinarea.

Ion C. DUȚĂ

DURERI DE ȚARA MEA

Țara mea e un poem sublim

Și ne iubește mai mult decât noi o iubim,

Țara mea e basm, e fecioară

Cu ochii de-azur, mijloc de trestioară,

Părul – lanuri de grâu, sâni – merele de aur

Modelați de Tatăl, Sfântul, Cerescul Faur.

Obrăjorii – struguri, sprâncene – pădurile de brad,

Lacrimi – boabele de rouă ce peste cetină cad,

Coapsele – munții ce străjuiesc pe zare,

Priviri galeșe, calde ca primele raze de soare.

E privită în lume cum noi n-o gândim,

Cum lunecă pe Dunăre în pas de ape, lin,

Învelită în horbote de cer albastru peste umeri

Cu stele sfinte presărate atât să nu le numeri

Și-atâtea bogății păstrate pe sub stânci

Și-atâtea bogății sub apele adânci

Și câte și mai câte averi ce atrag furii,

Venind târâș pe coate din fundurile lumii.

Toți prinții lumii ar vrea-o de mireasă,

Printșorii de pe lume ar vrea în ea o casă

Cu acoperiș de stele, cu scări de crisolit

Cum este numa-n ceruri un colț de răsărit.

Câți n-ar asculta murmur de izvoarăș pe stâncă,

Odihnă pe covor de bujori în frunzăriș de luncă,

S-audă o doină de dor ce plânge din caval,

Să stea-n amurgul serii cu turmele pe deal,

Să-ngâne și el vântul cum vântul îl îngână

Când trece sfios spre sălcii la mal de apă lină.

Dar, Țara mea, ești la răscruci de ere

Și-noti în lacrimi, icnind de grea durere

Și terfelită aspru în mrejele minciunii,

Vândută pe taraba nesigură a lumii.

Din tine se rup ciopăți, cât pot fi ele rupte

Cărate cu cotiga, cu tancul ori ce-ar putea mai fi

Pe drum de deznădejde al negrelor stafii.

Se scuipă în derădere pe legi din Carul Mare,

Se ia oricând, orice, oricum cu anasână

Atât cât se cuprinde, nimic să nu rămână.

Copiii mei, dragi copii ai Țării,

Ați plecat din țară, lăsând-o disperării,

Cu părinți, cu bunici, cu casele din deal,

Cu doinele de suflet, cu jelet de caval,

Cu ce e mai sublim pe luncă și pe vale,

Cu turme de pe creste, cu nopțile regale,

Momiți de paradigme de pe hotare sumbre

Să vă schimbați, cu timpul, în cioturi și în umbre

Să poată ei ajunge stăpâni pe harta țării,

Iar voi slujbași de curte, copii muți ai durerii.

Treziți-vă, copii, nimic nu e mai sfânt

Ca brazda casei voastre, dreptunghiul de pământ,

Unde-odihnesc părinții, bunicii și străbunii,

Unde puteți fi și voi oameni în geografia lumii.

Veniți cu hotărâre în țară, acasă, iar la voi

Că de mai stați străini, veți deveni strigoi

Schilozii în suflete, în inimi și-n puteri,

Simțind că sunteți nimeni, copii de nicăieri.

Sfârșit de noiembrie

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Soarele este tot mai jos spre sud. Astrul zilei va atinge în 3 săptămâni punctul cel mai de jos, cam la 23 de grade, ținând seamă de latitudinea în care ne aflăm și față de Ecuator. Vremurile s-au schimbat însă. Toamna este mai caldă, iar iarna cu zăpadă puțină. Deși multiplele agenții de știri spun că va fi o iarnă

Pământului de către un asteroid cam cât un stadion de fotbal. Impactul ar fi grav, cu distrugerii imense. Așa se pare că a fost la dispariția dinozaurilor acum vreo 60.000.000 de ani. Dar dispariția dinozaurilor a creat condiții de viață pentru restul viețuitoarelor. Se spune că pe vremea aceea trăia un animal

Foto: Alex Buduran

grea, totuși, până la începutul lui Februarie, nu pare a fi omăt mult.

Mi-au atras atenția două evenimente care au avut loc la începutul lunii. Unul dintre acestea a fost cel al țărilor ce își spun **G 20**, iar celălalt, din Glasgow, al tuturor țărilor pentru care clima este o mare problemă. S-au luat, potrivit unor surse, măsuri mai dure, cum sunt: mașinile personale, care vor fi mai mult electrice; că cirezile de vaci și porci ar fi prea multe sau că va fi prea mult gaz pentru încălzirea locuințelor. Una peste alte, atât cu pandemia pe capul oamenilor, dar și cu scumpirea resurselor de energie, viitorul este sumbru și pentru că avem o secetă prelungită a culturilor noastre.

Pământul, în lunga sa existență de 3,4 miliarde de ani, a avut o istorie ciudată. Se pare că a plouat 1.000.000 de ani mai pe la începuturile acestuia, și apoi au fost vreo 4 momente de existență a vieții pe pământ. Acum vreo 400.000 de ani Pământul a fost într-o mare măsură acoperit de ghețari și oamenii au trăit în peșteri, după cum se știe.

O informație care anunță că va veni o nouă eră glaciară, de vreo 200 de ani, pare a fi început din 2015, odată cu o observație a

de mărimea unei vulpi, care se hrănea cu tot felul de ierburi, legume și chiar carne. După multe milioane de ani apare omul, din tarsieni și lemuri. Așa că viața are formele ei și posibil să apară noi forme, pe care nici nu le bănuim. Întorcându-ne la Glasgow, interesant este raportul din ajunul Conferinței ONU, la care au participat toate statele. Reținem atenției că inerția sistemului Pământului ar fi prea mare și că peste câțiva ani, va fi o temperatură cam cu 7,5 grade mai mult ca în prezent. În ceea ce privește gazele de seră, care ar fi apărut acum vreo 15 ani, se presupune că mai tot ce fabrică omul ar conduce la ridicarea treptată a temperaturii aerului. De pildă, betonul ar fi și el un element al gazelor de seră și dacă se construiesc milioane de locuințe, pentru că oamenii au nevoie de ele, ar deveni prin aceasta un fenomen.

O soluție ar fi decarbonizarea industriei, care să nu mai utilizeze cărbunele ca sursă de energie. La noi s-a cam terminat cu minele de cărbune, după cum se știe. Dar petrolul se presupune că ar ajunge cam 30-40 de ani, în vreme ce cărbunele ar fi suficient pentru toată populația omenirii pentru 600 de ani. De aceea, în urma Conferinței ONU a

Foto: Alex Buduran

meteorologilor cum că Atlanticul de Sud ar fi mult mai rece, și nordul acestuia ar fi mult mai cald. Se presupune că se va încălzi ușor clima Pământului, și apoi se va răci o lungă perioadă de timp. Oamenii care vor mai rămâne, vor fi iarăși vânători și culegători, cum au fost cândva, pentru că în zona temperată nu vor mai crește nici cereale, nici floarea soarelui, nici soia, pentru că pământul înghețat nu va permite desfășurarea niciunei forme de agricultură.

O altă informație spune că prin 2034 sau 2037 există un pericol de lovire a

apărut în diverse ziare știrea că vom tremura de frig la iarnă sau că se va micșora numărul de vaci și porci. Aceasta înseamnă că oamenii vor face și foamea și frigul. Dacă mai vine iarăși o perioadă glaciară, credem că omenirea va fi într-un mare dezastru.

Oamenii nu au reușit să afle tainele Pământului, și mai ales pe cele ale Soarelui. De la Soare primim căldură în cea mai mare parte, iar dacă acesta și-ar scădea temperatura, va fi sigur un dezastru pe Pământ. Așa că încă să ne bucurăm de toamna aceasta lungă și de începutul iernii.

LUCRĂRI PENTRU REABILITAREA DRUMURILOR DIN STAȚIUNEA RÂNCA (ORAȘ NOVACI)

După cum ne-a informat primarul orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, Compania Națională de Investiții a scos la licitație serviciile de proiectare și execuție de lucrări pentru reabilitarea a circa 3,5 kilometri de drumuri din stațiunea Rânca, zona aparținătoare orașului Novaci.

În total vor fi reabilitate cinci străzi: Gilort, Dâlbanu, Ioan Roibu, Străjerilor și Aleea Ioan Roibu. Sunt drumuri colmatate cu pământ și pline de gropi, improprie circulației autovehiculelor și pietonilor.

Valoarea estimată este de 4.558.023,28 lei fără TVA.

De asemenea, am fost informați că lucrările de modernizare a Pieței orașului se găsesc în stadiul de licitație, urmând ca din primăvara anului viitor să înceapă lucrările.

REDAȚIA

Continuăm...

În octombrie s-au adunat 100 de numere ale publicației lunare „Novăceanul”. 100 de numere, 100 de luni de apariție neîntreruptă.

Colegiul de redacție mulțumește pentru aprecierile adresate celor care se ocupă de realizarea publicației, precum și pentru îndemnul de a nu ne opri la acest număr și a continua să fim prezenți în viața Novaciului și a novăcenilor, în frunte cu primarul orașului, dr. ing. Dumitru Leuștean.

Noi, Colegiul de redacție, nu ne-am gândit niciodată să ne oprim, dar mi se pare normal să ținem cont și de părerile cititorilor. Poate că sunt și cititori care nu împărtășesc în totalitate opiniile Colegiului de redacție sau ale unor redactori din componența Colegiului. Suntem conștienți de faptul că publicația „Novăceanul” nu cuprinde tot ce se întâmplă în localitate pe perioada unei luni de zile. La fel, unele lucruri își pierd din importanță dacă sunt prezentate după o lună de zile. Sunt și cazuri când se încearcă a se face publicitate mascată unor lucruri care ascund interese și atunci sunt trecute cu vederea.

Mi s-a reproșat cândva că în publicația „Novăceanul” este prea multă istorie. Sigur, pentru unii, trecutul trebuie uitat. Tot ce este vechi este degradat. Noi, Colegiul de redacție, deschidem mereu poarta spre trecut, nu putem uita de moșii și strămoșii noștri, de puritatea oamenilor de altădată, de faptele bune pe care le-au săvârșit. A uita de lucrurile bune lăsate de moșii și strămoșii noștri este una dintre cele mai grave amenințări la edificarea unei societăți în care cinstea, adevărul să se situeze în prim plan. Iar edificarea unei asemenea societăți se poate face doar culegând rodul înțelepciunii oamenilor și faptelor de altădată.

Personal, am încercat să îndemn ca în paginile „Novăceanului” să promovăm valorile, ca prin exemplele lor să mobilizăm oamenii să le urmeze drumul. În acest fel, vrem să schimbăm multe dintre mentalitățile zilei de astăzi și vreau să fac o precizare: când scriu

aceste lucruri, mă refer, în general, la societatea românească de astăzi. Relațiile din ziua de astăzi se bazează prea mult pe interese personale sau de grup și mai puțin pe interesele comunităților, relațiile cu „ceilalți” fiind ocazionale, de conjunctură, de fațadă.

Aceste lucruri depind de educație, de învățământ, care, în mare parte, după 1989 a produs oameni cu o astfel de gândire, o gândire în interes personal. Chiar dacă nu am dat exemple, am dat de înțeles că este prea multă demagogie, că sunt destui indivizi puși pe căpătuială. Vorba lui Octavian Paler: „Țara soacrelor, țara nepoților, țara cumnatelor... Mai aparține România României?... România nu e o țară coruptă. România e o țară jefuită, prădată de o haită de lupi și dinăuntru și din afară”.

Suntem o țară în descompunere, un popor tot mai dezbinat. Suntem o țară în care se dă o luptă teribilă pentru păstrarea scaunelor și portofoliilor, chiar dacă n-au făcut nimic bun pentru ea. Suntem o țară în care are loc unul dintre cele mai grave fenomene, cel al intoxicației, prin discursuri ale unora care urmăresc doar să fie la putere, discursuri populiste, mincinoase, iar mulți dintre noi, credem ce debitează aceștia.

Unde este înțelepciunea celor care și-au jertfit viețile pentru ca noi, astăzi, să trăim într-o Românie pe care și-au dorit-o moșii și strămoșii noștri?

În ce mă privește, voi continua să lupt ca în paginile „Novăceanului” să promovăm cinstea, dreptatea, adevărul, faptele bune. Ar fi multe de spus, mai lăsăm și pentru altă dată.

Stimaților noștri cititori, le spun doar atât: CONTINUĂM... Cât va fi posibil și cu rugămintea ca măcar acum, după opt ani de la prima apariție (septembrie 2013), să vină lângă noi și oameni cu dragoste pentru Novaci, obști, firme care să ne ajute în tipărirea publicației. Să nu lăsăm totul doar în seama Primăriei Orașului Novaci.

Constantin DĂRVĂREANU

NORII RĂZBOIULUI VIN IAR ÎN JURUL NOSTRU

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Trăim vremuri cumplite, cu sute de morți zilnic. Virusul acesta, SARS-COV 2, ar fi ajuns la o medie de 400 de morți pe zi, și nu se oprește aici. Unii spun că există o a cincea variantă, care va fi și mai puternică decât cele de până acum. Dar politicienii nu se lasă cu una - cu două: au loc, chipurile, tratative, care se dărâmă până spre seară, iar a doua zi o iau de la capăt și, chiar dacă s-ar face un guvern, tot nu s-ar înțelege. Este prea mare dihonnia între partidele politice, și oamenii așteaptă aproape în zadar. Dar între timp, este posibil ca la granițe să fie un război între Ucraina și Rusia.

Războiul se învârte în jurul nostru și nu avem cu ce să ne opunem. A fost o victorie pentru țara noastră că a aderat la NATO. Dar Estul și Vestul nu se înțeleg și se aude zăngănit de arme. Vestul a reputat o victorie cu Ucraina și occidentalii au adus aici o serie de arme. Urmarea a fost că o parte din provinciile care au aparținut cândva Ucrainei, și-au declarat independența. Între acestea, un teritoriu mai mare este Peninsula Crimeea, pe care o știm cu toții, de la Războiul din Crimeea, dintre Franța, Anglia, Turcia și Rusia.

Acum, ucrainenii spun că trebuie să-și recapete teritoriile și vorbesc despre un „Război Sfânt”. Se pare că Occidentul, împreună cu Turcia, a adus ceva armament acolo și pericolul crește iminent. Un general rus ar fi declarat că cele 250 de tancuri ale Ucrainei nu pot face față la 25.000 de tancuri rusești. După cum ne spune presa, ucrainenii mizează pe Occident, dar populația nu crede în această aventură. Rusia nu a stat cu mâinile în sân și s-a înarmat cu tot dichisul: de la avioane, rachete, submarine, nave de război de suprafață, până la trupe, armament etc. Se pare că ar fi un pericol ca toată Europa să ia foc, dimpreună cu noi. Pe de altă parte, oamenii de rând au probleme că Rusia a avut o capitală în istoria sa, Rusia Kieveană, și aceasta nu se poate uita.

De zeci de ani Rusia este oarecum încercuită dinspre partea europeană - unele țări au aderat la NATO, iar altele sunt sprijinite de NATO. Așa că zicala - Războiul nu se va purta pe teritoriul nostru! - a luat o întorsătură ciudată. Rușii au semnat un Tratat cu China, și aceasta se spune că are o armată de 45.000.000 de oameni. Chinezii au

probleme cu Marea Chinei de Sud, acolo unde este Taiwanul. Occidentul crede că dacă pune presiune pe ruși și chinezi, vor obține anumite avantaje. Până acum, mai ales Germania, fabrică automobile electrice în China. Dacă ar fi să se stopeze importurile din China, care sunt pe locul doi în lume, și noi am rămâne fără marfă, pentru că chinezii sunt un fel de atelier universal.

Dacă ar fi un război, aliații nu prea văd că ar avea tragere de inimă. Este posibil să ne aflăm iar între fronturi: rușii au ce au cu Deveselu, care le stă în coaste, iar pe de altă parte, Serbia este prietenă mai ales cu Rusia. Noi suntem într-o alianță cu NATO și Uniunea Europeană și, se presupune că ar veni în ajutorul nostru. Dar cifrele ne spun că occidentalii nu își lasă halba cu bere și paharul cu vin ca să ne vină în ajutor.

Încă din 1990, România este prinsă într-un război politic care nu va înceta prea curând. Noi avem o țară cu foarte mulți săraci, care nu prea au nici după ce bea apă. Mai mult, între slugă și stăpâni nu prea e cale de întors. Aici trebuie minți luminate, pentru ca tot poporul să o ducă acceptabil. De 25 de ani oamenii spun că nu este bună calea politică, industrială, fiscală etc., pe care au luat-o diferitele guverne. Dar guvernele nu au ascultat această cerință a poporului. Așa că între popor și conducătorul său există o ruptură.

Întorcându-ne la pericolul pentru țara noastră, un război între Ucraina și Rusia este foarte posibil ca să fie - un nou Afganistan - , un conflict armat între ruși și NATO. Acesta i-ar infuria pe ruși, și, probabil și pe Serbia, aflată în spatele nostru, aliata Rusiei. La urma urmei, Ungaria și Bulgaria nu văd cu ochi buni dezvoltarea țării noastre. Dintr-un conflict minor, poate ieși un conflict major, mai ales dacă Bielorusia la rândul ei poate ataca Ucraina. Presa mai spune că în urma Zapad 21 se pare că armatele rușilor au adus multiple arme care nu s-au mai întors cu tot echipamentul. Pe de altă parte, se presupune că la granițele Ucrainei ar fi 100.000 de oameni gata de luptă. Dacă Ucraina vrea să fie un „Război Sfânt”, sprijinindu-se pe occidentali, războiul este ca și făcut. Așa că țara noastră este într-un pericol major, iar așa-zisa clasă politică a guvernanților nu se sinchisește mai deloc.

ION FLOREA

Intr-o seară

*Într-o seară au căzut
Toate stelele mărunte
Într-un iezer melancolic
De pe șoldul meu de munte.*

*Am cercat să le adun
Cu privirea și cu mâna
Dar din miile căzute
Am rămas numai cu una*

*Și aceea m-a făcut
Ca să-mi uit în cupă vinul
Și să beau în alte cârciumi
Tot amurgul și seninul.*

Lângă poartă

*Cu flori de tei
Și-amieze triumfale
Mă-ntâmpină căsuța
Satului tăcut din vale.*

*În cerdacul
Văruit cu bronz de lună
Mama-n scrinul serii sure
Amintirile-și adună.*

*Lângă poartă
Stă cu dorul singur, tata
Și din inima fântânii
Scoate stele cu găleata.*

Oameni care au fost

Publicația „Novăceanul” rămâne consecventă crezului că nu trebuie să uităm pe cei care au adus faimă și onoare Novaciului. Avem nu doar datoria, ci și obligația să ne amintim, măcar din când în când, de cei care au purtat cu mândrie numele Novaciului, ori unde s-au aflat în timpul vieții. Iar „Novăceanul” o face, ca de obicei, știe să-și omagieze personalitățile.

Suntem în luna noiembrie. În numărul de față al „Novăceanului”, am ales câteva nume care, prin naștere sau deces, au legătură cu această lună. O voi face în ordine alfabetică.

Primul nume:

Conf. univ. dr. ION CHIRIAC.

S-a născut la 2 noiembrie 1944. Absolvent al Liceului Novaci și al Facultății de Matematică a Universității Timișoara.

După terminarea facultății vine la Novaci ca profesor de matematică la liceul pe care-l absolvise cu cinci ani în urmă.

1973 – 1980, Asistent Universitar la Facultatea de Matematică a Universității din Craiova, iar între 1980 – 1990, Lector Universitar la aceeași facultate.

După un scurt stagiul ca profesor la liceul novăcean, îl găsim ca Lector Universitar la Universitatea „Constantin Brâncuși” Târgu-Jiu (1992 – 2002).

1999 – obține titlul de Doctor în matematică la Universitatea de Vest Timișoara.

1993 – 1997, Inspector școlar general la Inspectoratul Școlar Județean Gorj.

Din anul 2000, novăcenii l-au ales Primar al Orașului Novaci, funcție pe care a îndeplinit-o timp de două mandate, până în vara anului 2008.

Fost Președinte al Filialei Gorj a Societății de Științe Matematice din Gorj.

Strălucit dascăl al școlii novăcene, unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai științelor matematice din Gorj.

DIPLOMAT – JURIST CONSTANTIN FLITAN

S-a născut la 26 noiembrie 1928 în Novaci. Absolvent al Liceului Militar „Dimitrie Sturza” din Craiova și al Facultății de Drept a Universității București.

După terminarea facultății funcționează ca avocat pledant în Colegiul București (1951-1954), apoi, din 1954 până în 1961 ca Cercetător la Institutul de Cercetări Juridice al

Academiei Române. Din 1961 începe prodigioasa carieră diplomatică a novăceanului Constantin Flitan, una dintre personalitățile de frunte ale diplomației românești.

1961-1967, Diplomat în cadrul Ministerului de Externe, membru în delegațiile României la sesiunile și reuniunile anuale ale Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, cu sediul la New-York;

1965, Vicepreședinte în Comitetul Juridic al Adunării Generale și Conferinței Națiunilor Unite, ONU;

1966-1967, Director în Ministerul de Externe;

1967-1968, Ministru Adjunct în cadrul Ministerului Afacerilor Externe;

28 februarie 1968-1977, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al României la Paris.

Alte funcții:

1978-1983, Președintele Asociației Juriștilor din România;

1981, Șeful Direcției pentru Organizațiile Internaționale din Ministerul Afacerilor Externe;

1982, Vicepreședinte în Comisia de Drept Internațional a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, cu sediul la Geneva.

INGINERUL ION S. LEUȘTEAN

S-a născut la 21 noiembrie 1924 în fosta comună Pociovaliștea. Mama-înv. ANA LEUȘTEAN, tatăl, înv. SERGHIE LEUȘTEAN, ziditorul și directorul școlii primare din Pociovaliștea, revizorul școlar al fostei Plase Novaci.

Inginerul Ion S. Leuștean este fratele distinsului profesor Serghie Leuștean, fost primar al Orașului Novaci.

Absolvent al Facultății Hidro-Energetice din cadrul Institutului Politehnic București (1949), cu titlul și diploma de inginer constructor în domeniul energetic. După diverse funcții ca inginer constructor pe șantierele marilor hidro și termocentrale de la Râmeți-Alba, Drăganu, Râul Mare în Retezat, Comănești-Bacău, Doicești, în 1956 este transferat în centrala Ministerului Energiei Electrice București.

În 1958 este numit Inginer Șef Centrala hidro-electrică Stejarul din Complexul energetic al Bicazului unde rămâne până în anul 1964. Din acel an este numit Director Tehnic, apoi Director General al uriașului Complex Hidro-Energetic Porțile de Fier de pe Dunăre, iar din 1979 până în 1985, Director General al Institutului de Studii și Proiectări Hidroenergetice (ISPH) București.

PICTORUL ION MOHORA

„Portretistul litoralului”, cum era denumit de presa vremii, s-a născut la Hirîșești – Novaci și a plecat dintre noi la 5 noiembrie 1999, la aproape 85 de ani.

Prin 1935 l-a cunoscut pe marele pictor gorjean Iosif Keber care executa pictura monumentală a Bisericii „Sf. Ioan Botezătorul” din Novaci.

Îl vizita des, îi urmărea cu atenție mișcările, ușurința cu care mânuia penelul, iar peste câțiva timp a fost atras tot mai mult de penel, prieten căruia i-a rămas credincios toată viața, dând frâu liber talentului cu care fusese înzestrat încă de la naștere.

Ion Mohora a fost cunoscut ca un remarcabil portretist, având în prim plan omul, un exponent direct al copiilor României și ai celor din lumea întreagă întâlniți pe litoralul românesc al Mării Negre. Portretele de copii, pentru care artistul și-a creat un adevărat cult, sunt imagini luminoase, de gingășie tinerească, redând cu multă măiestrie și sensibilitate farmecul exuberant al tinereții.

Am avut onoarea să-i organizez o expoziție de pictură în Foyerul Casei de Cultură Novaci cu câteva zeci de tablouri (16 aprilie – 22 mai 1983), expoziție care a certificat talentul său incontestabil, marea sa putere de concentrare asupra fizionomiei omului pe care-l avea în față sa doar câteva minute, suficiente însă pentru a-i creiona portretul.

Stimulat de această expoziție, de succesul înregistrat, Ion Mohora s-a bucurat apoi de alte expoziții la Târgu-Jiu, în sala Muzeului Județean Gorj, expoziție prezentată de mine, unde a expus 81 tablouri, precum și la Mamaia.

GENERAL MAIOR MEDIC VIRGILIU RĂDUȚESCU

S-a născut la 4 noiembrie 1887, la Novaci. Părinții: Paulina, învățătoare și Ion N. Răduțescu, fost subprefect al județului Gorj și controlor financiar al plaselor Amaradia și Novaci.

A urmat cursurile Școlii Primare din Novaci, apoi cursurile Liceului „Traian” din Turnu-Severin. După terminarea liceului urmează cursurile Facultății de Medicină București, în anul 1915 obținând diploma de medic cu mențiunea „Magna Cum Laude”.

Medic de înaltă clasă, participant activ la marile momente din istoria țării în secolul XX. Medic chirurg la Spitalul Corpului I Armată (1918), apoi la Spitalul Militar Central București. Specializare în chirurgie-ortopedie la Paris, unde este numit Asistent la Clinica

de Terapeutică Chirurgicală a Facultății de Medicină din Spitalul Vaugirard al marelui chirurg Pierre Duval.

Reîntors în țară, înființează Serviciul Chirurgie-Ortopedie la Spitalul Militar Central București.

Este numit apoi Medic Șef al Diviziei de Gardă Regală (1933). În 1938, este numit Director General al Direcției Sanitare din Ministerul Aerului și Marinei, înființând pentru prima dată în România aviația sanitară, și tot pentru prima dată „Spitalele plutitoare”. Este întemeietorul Institutului Invalizilor de Război, reorganizatorul Institutului Medical al Aeronauticii și apoi creatorul Centrului de Studii și Cercetări al Aeronauticii.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Medicul Virgiliu Răduțescu este trecut de la Aer și Marină în funcția de Medic Șef al Corpului 7 Armată și apoi Medic General, Șeful Serviciului Sanitar al Armatei a IV-a Română pe frontul de răsărit până în apropierea Stalingradului, și pe frontul de vest până în munții Tatra din Cehoslovacia.

Generalul Răduțescu Virgiliu a fost medic de talie mondială, fiindu-i acordate numeroase ordine, medalii și însemne militare, de la Ordinul Steaua României cu spade în grad de cavaler, conferit de către Regele Ferdinand, la Ordinul Coroana României în grad de ofițer, Ordinul Coroana României în grad de comandor, Ordinele Crucea Reginei Maria, clasele I și II, Ordinul Măntuitorului acordat de regele elenilor sau Ordinul „Meritul Cultural pentru Știință” (1935).

Generalul Maior Medic Virgiliu Răduțescu își doarme somnul de veci în Cimitirul Bisericii „Sf. Ioan Botezătorul” din Novaci.

M-am oprit la cele 5 personalități ale Novaciului care au avut legătură cu luna noiembrie, fiindcă avem nevoie de cunoștințe pentru a da certitudine unor realități din viața urbei noastre. Trebuie să cunoaștem și să înțelegem osteneala înaintașilor noștri și roadele muncii lor, fiindcă cei asupra cărora m-am oprit în paginile publicației noastre de astăzi sunt oameni de mare valoare, modele pentru noi cei de astăzi. Suntem tentați să luăm ca modele pe unii care pozează în mass-media ca și cum ar fi cei mai deștepți, fără să privim realitatea lucrurilor, să încercăm să descoperim adevărul, să ne raportăm la modelele din societate în concordanță cu coordonatele esențiale ale educației.

Constantin DĂRVĂREANU

ÎN SERARE

Mestecenii - lumânări masive, foșnesc deasupra strungilor în care rumegă oile cu clopotele năclăite de bronzul lunii.

Bătrânul se așează pe lepedea sănului, șuieră din degete să se convingă dacă îi răspunde din vale, de la șipot, câinele cel mai credincios.

O clipă cetinile își încetează șușuitul și cornul pădurarului își rostogolește vibrarea duioasă peste șoldul Parângului. Luna trece peste vârful său ca o mireasă pragul altarului. Moșului, care n-a mai trecut demult prin sat, i-e dor de-o traistă de pere galbene, de struguri negri, zemoși și aromați, de o pălărie de prune

pietroase și cănoase, de-un gât de țuică aromată și crâncenă care să-l fulgere în cerul gurii.

Adie vântul și moșneagul își pune drept căpătâi sub cap măneca cojocului și adoarme legănat de îngerii pădurii și zbenguiala șipotelor de argint. Un buștean de carpen putred în care și-a făcut loc o iască scâpărată de un amnar, luminează bezna ca o medalie fermecată prinsă de glezna pădurii.

(Din noul volum de poezie și proză aflat în lucru) Ion FLOREA

Între ape și cer

Excepționala sintagmă din titlu aparține dascălului Stanciu Dafinescu care, ca nimeni altul, a reușit să surprindă ce este de fapt în spațiul dintre ape și cer, cine-l populează și care îi este haina spirituală. Novăcean pur sânge, eruditul învățător s-a cufundat cu toată ființa în trăirile celor pe care i-a identificat a fi cei mai autentici reprezentanți ai munților, ciobanii, conectându-l pe cititorul romanului său „Între ape și cer” la șipotul apelor, freamătul codrilor, strălucirea vârfurilor de la care până la cer nu mai e nici o distanță, apoi zburciunile furtuni și viscole, rupturile din turmă produse de jivine și, bineînțeles, la asprimea și frumusețea vieții de cioban.

Da! Dintotdeauna primii cuceritori ai naturii au fost ciobanii. Și-au făcut-o pe cont propriu, fără mediatizare, fără pioleți și frânghii, nu însă fără sacrificii. Și au urcat cel mai sus!

Foto: Titi MĂRGINEANU

Am parcurs cu fior romanul amintit, din copertă în copertă, de vreo câteva ori, din cel puțin două considerente: mai întâi pentru că, din zonă fiind, mi-a făcut mare plăcere să-mi reamintesc nume de oameni, locuri, obiceiuri și întâmplări, să mă revăd acolo, apoi, ca polițist, mă interesau multe din cele întâmplate, noile legături de rudenie, noile asocieri ale ciobanilor și mai ales bogăția de informații despre cei care populau munții la acea vreme, ce angajați mai au, în ce munte pot fi găsiți, dacă a mai rămas cineva la vatră să se îngrijească de gospodărie etc., pentru că au ciobanii niște palate de case încât îl îmbolnăvesc chiar și pe de-alde Viorel Cataramă cu Elvila lui, iar hoții știu că, pe timpul verii, ciobanii urcă la munte cu purcel, cățel și toată familia.

Câte spargerii de case ciobănești n-am avut și câți ciobani n-au fost sărăciți chiar de proprii lor mercenari. Ca să-și facă cineva o imagine cât de cât exactă, amintesc spargerea casei ciobanului Aron Chiriac, din Novaci, de unde grupul de hoți Șega-Pană au furat aproape o jumătate de tonă de lână și 30-40 de piei de oaie argășite, vopsite și pregătite pentru cojoace „Alain Delon”. Câți saci cu lână și cât timp le-a trebuit până au golit grajdul plin de lână? Totul a fost posibil doar pentru că întreaga familie Chiriac se afla în munte. Abia când au coborât din munte au găsit casa goală.

Interesantă este viața ciobanilor! Interesantă și aspră, pe cât de aspră, pe atât de frumoasă.

Trăirile lor sunt sincere, totale, egoiști cu toată lumea dar săritori la primejdie, iubitori și dușmănoși în aceeași măsură, iuți la mânie, aprigi și, peste toate, mândri cât nu mai încape.

Ei se întrec în turme, câini ciobănești, fluieri, la horă, la trântă, în nelipsitele băte din lemn de corn cu măciucă și verigă. Cine umblă după oi cu ciomag din lemn de fag, de brad sau alt soi de copac acela nu e

cioban, iar cine are la stână o băciță tânără și frumoasă acela e stăpânul munților; întreg sezonul va fi pizmuit de ciobanii stânelor vecine.

Dacă un cioban va pășuna în hotarele vecinului, dacă va lovi cu ciomagul în calul, câinele, măgarul, fie și într-o oaie, sau dacă a îndrăznit doar să vorbească urât despre animalele altuia, atunci el va avea de plătit și plata între ciobani se face cu băta. Ei nu iartă și, mai ales, nu uită!

Semnălele între ei se fac prin chiote:

-Aaauuă...!

-Uhăăă băăăi..., răsună muntele vecin, semn că celălalt cioban e cu oile pe aproape.

-Bate arepa la deaala și ne vedem la țaaanc!

-Bine băă...

Pe la amiază amândoi s-așează pe câte-un bolovan, pun o lespede între ei, chip

de masă și-i vezi înfulecând brânză, slănină, ceapă și ce le-o mai fi pus baciul în geac.

-Ia, bă, o bucată de carne și di la mine, zice Pătru!

-Ce, iar a venit dihania?

-Da, ce n-ai auzit? Toată noaptea a bătut dinspre izvor. Mai înfulecă odată, apoi...

-Ce vițal era ăsta! Abia-l înțarcasem. L-a rupt ursul în două alaltăseară. Dacă nu-l aveam pe el și arată spre dulăul ce adulmea alături cu limba scoasă, cred că-mi omora și vaca. Bă, biata vacă s-a repezit, bă, cu coarnele în urs, când a văzut că-i ia vițelul, de-am crezut că, gata, îi varsă mâțele în fața stâniei, își încheie el povestea mândru de vaca și câinele lui.

Și-așa își depănă povestirile până termină de mâncat, în timp ce oile, pascănd de o parte și de alta a țancului, s-adună încet în spatele fiecăruia ca două armate gata să se ia la bătaie.

Își strigă, apoi, fiecare „șefa de turmă”, acea oiță „miss turmă” care i s-a atașat și, recunoscându-i vocea, răspunde la chemare indiferent unde se află. Pentru că e

Foto: Daniel DĂRVĂREANU

ELEVII LICEULUI TEORETIC NOVACI LA STAGII DE PREGĂTIRE PRACTICĂ ÎN MALAGA, SPANIA

Liceul Teoretic Novaci a participat la o nouă mobilitate în cadrul Proiectului Erasmus + „Formarea tinerilor în spațiul european, o șansă pentru viitor!”, nr. 2020-1-RO01-KA102-078352. Promovând cooperarea transnațională, proiectul oferă posibilitatea desfășurării de stagii de practică în companii de profil din Malaga-Spania, cu scopul dobândirii de competențe profesionale și personale necesare practicării cu succes a viitoarei meserii.

Proiectul s-a dezvoltat pornind de la complementa-ritatea activităților pe care le desfășurăm și dorința de a ne implica în proiecte privind tranziția de la școală la viața activă.

Activitățile principale ale proiectului sunt: pregătire pedagogică, culturală și lingvistică și stagiile de formare profesională. Stagiul de formare la locul de muncă a avut o durată de câte 3 săptămâni organizat pe 2 fluxuri, cuprinzând 28 elevi și 2 profesori însoțitori.

În perioada 30.10.2021-20.11.2021 s-a desfășurat cel de-al doilea flux al proiectului la care au participat 14 elevi de la profilul Tehnician în turism însoțiți de d-na prof. Redeca -Lăcătușu Amelia și dl. prof. Handoreanu C-tin. Ei au efectuat timp de 3 săptămâni Stagiul de pregătire practică la agenți economici locali. Prin participarea la acest proiect elevii își îmbunătățesc competențele și aptitudinile în domeniul turismului, dezvoltă competențe lingvistice și însușesc tehnici moderne de comunicare cu turiștii, condiție esențială în domeniul ospitalității și a serviciilor. De asemenea, prin acest proiect, elevii își dezvoltă competențele culturale prin familiarizarea cu modul de viață, tradiția, obiceiurile și cultura spaniolă.

Prof. Alina Ramona ȚICU

trup și suflet lângă stăpân, totdeauna în față, ea poartă birja, acel clopoțel după care merge întreaga turmă ca vagoanele după locomotivă. Îi oferă bucata de mămăligă rămasă, mai aruncă ceva și la câine, apoi dându-și mâna, se despart cu „hai noroc!”

Întâlnirile ciobănești chiar și în singurătatea munților sunt de multe ori și neplăcute:

-De ce-ai lăsat, bă, oile să treacă peste hotar pe muntele meu?

-Bă n-am vrut, m-a luat somnul...

-O vezi? Și-i arată băta ridicând-o amenințător deasupra capului. Și dacă cel din față lui schițează cel mai mic gest de ripostă bătaia e deja începută, iar urmările imprevizibile.

Tare multă bătaie de cap mi-au dat încăierările dintre ciobani, pentru că de fiecare dată urmările erau grave, uneori chiar moartea unuia dintre ei. Sesizarea cazului venea târziu, după zile sau săptămâni, când cobora cineva din munte. Deplasarea la fața locului era greoaie, în locuri unde abia ajungeai călare sau pe jos. Cercetarea dura câteva zile tocmai din cauza distanțelor dintre impričinați, lipsa martorilor, dispariția probelor biologice (sânge, substanță cerebrală etc.) din cauza faunei sau a intemperiei naturii, toate acestea îngreunând mult sarcina probațiunii.

Cercetarea unor astfel de cazuri avea însă și părți bune: ciobanii sunt, de regulă, sinceri, își asumă cu ușurință răspunderea faptei și, mai ales, sunt respectuoși față de autorități. Mai dificil este atunci când faptele sunt comise de ciobani mercenari veniți de aiurea și dispăruți imediat tot în direcții necunoscute. De cele mai multe ori, urmăriti pentru alte fapte, la angajare se prezentau sub nume fictive.

Dar, aceștia nu sunt ciobani. Ei sunt păzitori de oi. N-au în sânge ciobănia, nu simt și nu trăiesc pentru animalele pe care le păzesc.

General (r), dr. ION STAIU

(Din POVEȘTI ADEVĂRATE - Vol I, PUNCTUL ZERO, ION STAIU, Brașov 2021)

CRISTIAN GRECOIU

Comuna Novaci în anul 1942

„Proces-verbal

Astăzi 20 iunie anul 1942

Noi, Gabriel Hătărăscu, pretorul plasei Novaci, din județul Gorj, inspectând ieri și astăzi comuna Novaci, din această plasă, împreună cu satele ce o compun, am constatat și dispus următoarele:

Prezenți la serviciu primarul I. Filimonescu, notarul G. Gapșa și secretarul casier G. Văcăreanu. Nici un absent. Cele dispuse de noi prin procesul verbal de inspecție precedent s-au executat în întregime, în afară de registrul biroului populației, care s-a început întocmirea lui pe un registru nou tip, dar care nu e terminat.

Primăria nu are local propriu, este instalată în local închiriat, care nu corespunde nici din punct de vedere al încăperilor și nici nu e igienic. Mobilierul e insuficient. Localul nu are latrină. Primăria va obliga pe proprietar să construiască latrina sau latrina va fi construită de primărie în contul proprietarului, în termen de maximum 15 zile. Toate publicațiile se afișează pe tabla de afișaj. „Cuvântul Marelui” se primește regulat și se afișează pe tabla de afișaj și se distribuie locuitorilor cu tabel. În cutia de reclamațiuni nu s-a găsit nimic. Comuna are două școli primare, amândouă foarte bine îngrijite. De asemenea, școlile au grădini școlare, semănate cu zarzavat, care se muncesc de către elevii școlii. În comună există Căminul Cultural „D. Brezulescu”, condus de dl. N. Hanca (?) ca președinte, care depune frumoasă activitate culturală. În comună există patru biserici, care au fost găsite de noi bine îngrijite. Cimitirele în număr de patru sunt toate îngrijite și curățite. Cele două monumente ale Eroilor sunt în perfectă stare.

Am vizitat toate băcăniile și cârciumile din comună, pe care le-am găsit curate și cu prețurile articolelor de consum afișate. N-am constatat nici o abatere de la legea speciei licite și a sabotajului economic. În comună există o brutărie la comerciantul N. Băcă, care prepară în bune condițiuni pâinea, o distribuie însă fără nici o regulă. Dispun ca primarul să facă imediat cartele cu bonuri pentru distribuirea pâinii, iar brutarul va justifica făina consumată numai prin bonurile care le oprește de la fiecare consumator. Pe tablourile de pâine nu vor fi trecuți decât acei ce nu sunt din localitate și nu au deci gospodărie întemeiată. Tabloul va fi trimis nouă pentru verificare. Termen de executare trei zile.

În comună există farmacia Vasilescu, care, din cauza proprietarului mobilizat e închisă. Fântânile cu apă potabilă

sunt bine întreținute. În comună este banca populară „Gilortul”, condusă de dl. I. Giuguilan, care activează cu bune rezultate pentru aprovizionarea populației cu porumb. Am vizitat un mare număr de locuințe din comună, pe care le-am găsit foarte curate. În comună există spitalul Vlădoianu-Brezulescu condus de dl. dr. Alex. Niculescu, care dă o prețioasă asistență populației din această regiune. Nu există nici o epidemie. Grajdul comunal în care se găsesc reproducătorii următori: un armăsar, un taur și un vier, este sub îngrijirea directă a Ocolului Agricol Novaci. Oborul comunal este administrat de către primărie, iar paznicul agricol depun activitate pentru paza câmpului. Islazul comunal în suprafață de 24 hectare e situat în muntele Rădeiu, la o distanță de cca 14 km, din care cauză nu s-a putut vedea de noi. Pentru pășunat s-au făcut toate învoielile și s-a întocmit bugetul. Cimitir de animale nu există cu toate că este loc cu această destinație. În termen de 15 zile se va împrejmui acest cimitir și ni se va raporta de executare, cu raport scris.

Asistența veterinară din cauza lipsei de medic veterinar inexistentă, din care cauză s-au înregistrat câteva cazuri mortale la porci. Drumurile comunale sunt în stare bună. Idem podurile, cu excepția podului Râma, care a fost distrus complet de pârăul Râma, în urma ploii torențiale de la 3-4 iunie a.c. Podul va fi refăcut în cursul lunii viitoare, în care scop primarul va lua înțelegere cu picherul Andrița, care se va îngriji de proiect și distribuirea prestatorilor. Semănăturile se prezintă bine. Se continuă cu prima prășilă a porumbului, care e pe sfârșite și plivitul păioaselor. Recolta se prezintă bine. Din programul de lucrări pe anul curent nu s-a făcut nimic. Ajutorul mobilizațiilor pe luna mai s-a împărțit, neînregistrându-se nici o reclamațiune. Evidența văduvelor, orfanilor și invaliziilor de război e bine ținută.

Pregătirea premilitară a tinerilor din comună se face în comuna Cernădia, sub comanda d-lui învățător locotenent în rezervă P. Moculescu. Primăria va ține evidența acestor premilitari și va menționa pe cei plecați din comună sau reținuți din cauză de formă majoră să nu poată participa la instrucție. Aprovizionarea populației cu porumb se face prin Banca „Gilortul”, în ultimul timp, din cauza restricțiilor puse, aprovizionarea merge greu. Comuna este inspectată regulat de către medicul uman și inginerul agronom. Nu există medic veterinar. Agentul sanitar veterinar și moașa comunală patrulează regulat comuna, după itinerariul afișat. Paza în comună se face prin trei guarzi comunali. Nu se semanalează

nici un caz de furt. Comuna este formată din satele Novaci Români, Novaci Străini și Hirișești, care au fost văzute de noi. Din aceste sate numai satul Hirișești, fiind situat la o depărtare mai mare de 3 km are delegat sătesc pe Ion S. Manta, care își îndeplinește în mod mulțumitor funcțiunea. (...) În epoca de la 1-8 iunie a.c. au executat prestația 26 prestatori cu carul și 10 prestatori cu brațele, aprovizionându-se 150 m.c. pietriș și desfundându-se 15 metri liniari, sunt și diverse alte lucrări. (...) De la începutul anului și până în prezent s-au înregistrat 32 născuți vii, 3 născuți morți, 55 morți și 8 căsătorii. Registrele sunt ținute la curent și mențiunile legale făcute. (...)

Controlând catagrafia comunei din anul 1941, cu declarațiunile depuse de locuitori pentru oile ce posedă, am constatat că foarte mulți locuitori n-au declarat oile deloc, iar alții au declarat mult mai puține, în vederea colectării lânii. De exemplu locuitorii următori au avut în anul 1941 oi declarate așa cum se arată în dreptul fiecăruia, iar anul acesta n-au declarat nici o oaie: D. Băbu 20 oi, G. Gălățescu 33 oi, Ion A. Băieșu 15 oi, D. Vonica Băbu 20 oi, Ion Bucuroiu 15 oi, D. Coconețu 10 oi, Maria Al. Cosor 10 oi, Ion Taban Drăgănoiu 400 oi, Ion Șt. Dafinescu 20 oi, D.I. Dafinescu 50 oi, Elena G. Epure 10 oi, Ion I. Ivan 105 oi, G.D. Mitan 10 oi, D.G. Porumbel 15 oi, Ion D. Vârzaru 21 oi, Miron I. Vârzaru 27 oi, iar locuitorii D.I. Dafinescu a avut 50 oi și a declarat numai 30, Ion F. Filimonescu a avut 620 oi și a declarat numai 390, C. Mănișeanu a avut 260 oi și a declarat numai 193. De asemenea următorii locuitori au scos bilete de vânzare pentru oi și nu au declarat dacă le-au vândut și cui le-au vândut pentru a fi scăzute de la partida fiecăruia: I.F. Filimonescu pentru 100 oi, Pant. Todea pentru 15 oi, G.F. Porumbel pentru 90 miei, G. Piliță pentru 160 miei, Pant. Todea pentru 25 miei. Dispun ca în termen de 3 zile primarul să ne raporteze din ce cauză nu a controlat declarațiunile date de locuitori și ce măsuri a luat pentru cei care nu au făcut declarațiuni de oile ce posedă. De asemenea va cere locuitorilor care au scos bilete de vânzare să dovedească cui au vândut oile. (...) Starea de spirit a locuitorilor este îngrijorată din cauza lipsei de porumb.

Concluzie: Autoritățile comunale depun puțină activitate pe teren. Notarul comunei e destoinic și bine instruit. Secretarul casier comunal e inactiv.”

(Arhivele Naționale Gorj, fond Prefectura Jud. Gorj, dosar 7/1942, filele 16-17)

„Pași peste timp”

NOTE DE LECTOR

Pentru cititorii avizați și loiali lor, umblând prin scrierile celor dăruți cu scrisul de pe raza orașului nostru, nu-i o surpriză dacă lecturile domniilor lor se întâlnesc și cu „Pași peste timp”, carte semnată Constantin I. Dărvăreanu, editată de Editura MĂIAȘTRA-Târgu-Jiu în anul 2021. Nu-i o surpriză, am zis, pentru că această carte nu e singulară, aflată în palmaresul scriitorului Constantin I. Dărvăreanu, ci e alături de:

- Antologie – Novaci, Cronica unei jumătăți de mileniu (1502-2002);
- Monografia Orașului Novaci, 2008 (Ediția I);
- Visător prin lume (2008);
- Anotimpul amintirilor (2013);
- Ion Florea – Trandafiri și amintiri (2017);
- Lada de zestre (2017);
- Monografia Orașului Novaci, Ediția a II-a, 2018;
- Floarea din grădina sufletului său (2020), și în lucru Repere monografice și Ion Florea, poezie și proză, Vol. II.

Din cele relatate se poate concluziona că „Pași peste timp”, apărută în 2021, este o carte de erudiție, scrisă pentru minte și suflet: pentru minte poate fi calificată ca un manual din care se poate învăța istorie, geografie, politică și turism, pentru suflet, ne face să fim mai mândri că suntem novăceni (sentiment de mândrie de care nu sunt săraci novăcenii), că suntem părinți, frați și copii ai membrilor Ansamblului „Nedeia” care ne-a plimbat cu sufletul și mintea aproape prin toată Europa și o parte din Asia. Cartea ne face să fim mândri că suntem copiii multor oameni minunați care au trăit și care trăiesc călcând gheața pe drumurile munților de piatră ai Novaciului. Putem fi mândri că Novaciul a avut și are oameni de seamă care, cu toate puterile lor au muncit și

muncesc pentru ca Novaciul să fie o localitate de seamă, cunoscută nu numai în țară, ci și peste frontierele ei.

Ca Manual de Geografie, din „Pași peste timp” putem călători „Din Gorj pe meleaguri ardelene și bănățene”, prin „Maramureș, plai cu flori”, spre Cluj-Napoca, trecând prin Lancrăm-Sebeș, să ne oprim la casa lui Lucian Blaga, apoi la Alba Iulia-orașul integrării neamului, încărcat de istorie unde „nu știi ce să vizitezi mai întâi”.

Cu ajutorul Ansamblului Folcloric „Nedeia” ajungem să colindăm Vâlcea, Sibiu, Hațegul, Petroșanii, Vulcan-Hunedoara, Corbi și Berevoiești-Argeș, Eforie Nord și Sud, București și Otopeni, Iași și Buzău etc., și nu sunt de uitat aproape toate localitățile Gorjului. În extern, prin această carte am călătorit în Polonia, Macedonia, Germania, Italia, Olanda, Turcia, Franța, Belgia, Spania, și așa cum am scris, am umblat prin aproape toată Europa, ducând cu faimă portul, graiul, cântecul, dansul și obiceiurile poporului nostru. Sunt multe de relatat despre geografia Ansamblului „Nedeia”, dar pentru că suntem mângâiați de spațiul tipografic pe care ni-l poate pune la dispoziție „Novăceanul”, mă limitez la mai puțin, îndemnând cititorii să studieze cartea „Pași peste timp”, despre care, este afirmația personală, se constituie într-un Manual de Geografie.

Am afirmat anterior că este o carte de suflet. Cine dintre noi nu se mândrește cu Novaciul, cu așezarea sa geografică, cu abilitățile locuitorilor săi de a munci cu sudoare, cu abnegație de-a lungul timpului pentru a prezenta lumii ce este Novaciul pentru noi-locuitorii lui- și pentru țară. Faima sa este dată de nenumărate vizite (chiar istorice) ale personalităților faimoase care ne-au călcat drumurile noastre de piatră,

iluminare de sufletele noastre de gazde blânde dar pline de virtute. Câteva nume se desprind din „Pași peste timp”, punându-l în frunte pe însuși Mihai Eminescu, poetul nostru național (din informații de pe la 1866), apoi Regele Carol al II-lea care a participat la inaugurarea drumului care de pe atunci se va numi Drumul Regelui, astăzi Transalpina.

Despre această vizită vin cu o informație personală și anume: alaiul a trecut prin Ciocadia, având mașină și cum pe vremea aceea (prin 1935) mașini pe la noi nu erau și cum se anunțase trecerea regelui, locuitorii satelor au dat buluc să vadă și mașina și pe rege. Un unchi de-al meu, după mamă, fiind mai spre față a fost izbit de mașina regelui, călcat pe un picior, sângele țâșnindu-i pe gură, pe nas și pe urechi. Urmarea a fost că a rămas mut, surd și șchiop până la sfârșitul vieții.

O altă mică informație legată de Carol al II-lea, se referă la fostul meu coleg Darie Novăceanu, coleg de facultate cu Nicolae Dragoș, este că Darie, din profil, semăna cu Carol. Carol, invitat de Tătărescu, a dormit o noapte la vila lui Tătărescu din plaiul Crasnei, profitând să-și petreacă noaptea în compania unei crăsnărițe. Cum mama lui Darie „corespundea la onoare”, a lăstărit un mugurel numit Aurel Mituțoiu (mai târziu transformat în Darie Novăceanu) care și el a fost oaspetele Novaciului încă din copilărie.

În cartea „Pași peste timp” se găsesc mărturii deosebite și despre alte personalități care au vizitat Novaciul și care și-au lăsat impresiile în „Cartea de Aur” a Casei de Cultură, fostă „Grigore Preoteasa”, păstorită de Constantin Dărvăreanu de-a lungul anilor cât domnia sa a „patronat” conducerea prestigioasei instituții de cultură a orașului nostru. Găsim în carte știri despre Adrian Păunescu, Tudor Gheorghe, Amza Pellea,

Marioara Murărescu și mulți alții, lăsând spre final pe scriitorul Alexandru Vlahuță care în „România Pitorească” relatează despre Novaci, rămânându-i în memorie hora de sub tei (teiu care astăzi este încarcerat între betoane, vizitele sau ceasurile de delectare și odihnă sub umbra sa „sunt, dar lipsesc cu desăvârșire”).

Cartea „Pași peste timp” este „încărcată” în cunoștințe de tot felul și relatarea lor într-o notă de lector destinată ziarului nostru devine superfluă dacă nu este citită de către tine, cititorule, pentru că lectorul este neputincios în a da detalii amănunțite, fiind obligat să se răstrângă în comunicare datorită spațiului tipografic oferit de publicația noastră „Novăceanul”. Unele inserări din carte nu numai că sunt aproape științifice, dar au devenit și legende. Mă refer la „brăul sultanului Turciei” la Novaci, adus de taraful lui Ion Julea prin anul treizeci și ceva, păstrat în casa lui Julea. O altă legendă vie (de dată contemporană), l-aș numi pe Aurică al Creții-Aurel Găpșoiu din Pociovaliștea, la marginea de pădure, lângă Pârăul Vârtoșului, care la 84 de ani duce o viață arhaică, privat de un minim de progres caracteristic epocii pe care o trăim.

Sau încă o legendă vie care este Elena Vlaicu, de 90 de ani, care și-a sărbătorit vârsta în muntele Piciorul Tâmpiei alături de copii și nepoți, munte în care a băciuit cei mai frumoși ani ai vieții. Cele 370 de pagini ale cărții cuprind 147 de relatări redată fie reportericește, fie sub formă literară, pline de savoare, încărcate de noțiuni de geografie, relatări politice, religioase și deosebit de delectante în turism.

Ca lector al acestei lucrări, pentru a reda-o în complexitatea ei, mi-ar fi necesare două numere de „Novăceanul” și toate paginile să-mi aparțină. Nefiind posibil, vă îndemn, ca având aceste succinte informații, să citiți această carte. **Prof. ION C. DUȚĂ**

Repere monografice

MOȘIA NOVACI

La începutul secolului XX, în locurile în care trăim noi astăzi, se găsea Moșia Novaci. Această moșie era stăpânită în indiviziune de urmașii cămătarului Costache Vlădoianu: Elena Roller din Iași, Grigore Palada din Isaccea, C. Palada din Craiova, Maria Vintilescu din București, Maria P. Antonescu din Pitești și Eforia Spitalelor Civile din București.

După cum se știe, după înființarea Băncii Populare „Gilortul”, în 1902, Brezulescu a hotărât să cumpere această moșie, nu pentru sine, ci în folosul celor mulți și săraci, care munceau pământul boieresc, dar nu se bucurau de roadele muncii lor. Mai întâi, Banca Populară „Gilortul”, în 1902, a luat în arendă moșia pentru 5 ani, în numele obștii novăcenilor. Cum obștea novăceană nu avea trebuință de întreaga moșie, Banca a subarendat oierilor sibieni, prin licitație publică, munții Cerbu, Plopu, Rânca, Larga, Tâmpa și Pleșa Tâmpiei, componente ale moșiei.

Așa s-a ajuns ca munții noștri să fie căutați tot mai mult de oierii sibieni, dar și din alte zone ale Ardealului, chiar și de prin părțile Făgărașului.

EMMANUEL de MARTONNE ȘI ION CONEA, STUDII ȘI CERCETĂRI ÎN CARPAȚII MERIDIONALI

În acele timpuri, viața românească era mult mai legată de munte decât astăzi. Informații deosebite ne-au fost lăsate de către geograful francez Emmanuel de Martonne (1 aprilie 1873 – 24 iulie 1955), cel care a făcut multe studii și cercetări despre geografia României, în special despre Carpații Meridionali pe care i-a numit Alpii Transilvaniei. Cercetările efectuate au dus la susținerea tezei de doctorat la Paris în 1902 cu titlul „La Valachie”.

Intersant este faptul că în cercetările renumitului geograf francez se regăsesc foarte multe informații despre Novaci: „Cercetările noastre asupra repartiției geografice a populației în Muntenia au arătat că zona subcarpatică este una dintre regiunile cele mai populate și bogate. Satele sunt de multe ori duble: satul cel mai de sus fiind numit, de exemplu, Novaci – Ungureni, iar cel de mai la vale, Novaci Pământeni. Satele de ungureni sunt, dacă nu în întregime, cel puțin în mare parte, populate cu transilvăneni”. Informații la fel de prețioase ne-au fost lăsate de către profesorul Ion Conea, geograf, geopolitician român, doctor docent, reputat specialist în geografie istorică și toponimie geografică. Profesorul Ion Conea, vorbind despre munții din nordul Olteniei, spunea: „Fără discuție, Oltenia este una dintre cele mai importante și cu precis contur din câte piese alcătuiesc ființa pământului, a istoriei și a sufletului românesc de azi; și din ea mai ales acea Oltenie subcarpatică cu inima în Gorj”.

Atât Em. De Martonne, cât și Ion Conea, au ajuns la concluzia că Munții Olteniei au fost odinioară plini de viață românească: „în ei suie, coboară și se încrucișează cele mai numeroase, mai bătrâne și mai bătătorite drumuri de transhumantă; pe culmile lor se răsfață vara cele mai întinse și mai bogate pășuni alpine”.

Ion Conea, după informațiile culese de la un anume Ion Grigorescu din Benghești, dar și de la alte persoane din Novaci, nota: „aveau ciobanii și biserică, în

Muntele Coasta Bengă; îi cununa acolo popii din Poiana, din Rășinari, de la noi din Novaci, din Benghești; alteori făceau nunta în munte, fără biserică; împlântau niște brădui în pământ, închipuind pristolul, și ocoleau acolo...; se cununa așa; să fi văzut cum ajungeau nuntașii, venind de pe toți munții, fiecare cu daru-i: unul venea cu câte două mioare în dar, un altul cu câte un arete (berbec nebătuț), altul cu un berbecuț, mânăndu-l din urmă sau trăgându-l de coarne, un altul cu un mânz frumos” (Ion Grigorescu – Benghești).

Ion Conea mai nota că în Muntele Coasta Bengă, aproape de izvoarele Lotrului, în plină inimă a munților exista o biserică (trecută și în Harta austriacă din 1791), în care se cununa până acum câteva zeci de ani păstorii și băcițele care se luau din nedeile „care se țineau pe toți munții mai de seamă din regiune, începând cu Sânzâienele (24 iunie), data serbării urcatului turmelor la munte și sfârșind cu Sf. Marie Mică, data coborâtului din munți. Această fostă biserică de pe Muntele Coasta Bengă păzea și sfințea „patria de vară” a păstorilor dintre Jiu și Olt”. Tot Ion Conea, pe baza informațiilor culese, nota că pe versantul nordic al munților din dreptul Gorjului de răsărit se înălțau pe coaste și vărfuri de munte, zeci de cetăți și fortărețe dacice din vremea lui Decebal și Burebista.

Se presupune că romanii ar fi construit probabil pe Vârful lui Pătru un lagăr, a cărui funcție era aceea de a asigura legătura între Valea Sebeșului și cea a Jiului lui Petrila. Pe aici, se presupune că încă din timpurile preromane trecea unul dintre principalele drumuri care uneau Valea Mureșului cu a Dunării. Pe Vârful lui Pătru, în apropierea cărui m-am aflat în această toamnă, pe șaua lui, odinioară s-a construit un castru roman, situat pe vechea graniță de până la 1918 dintre Oltenia și Ardeal. Drumul despre care vorbeam mai sus, cobora, pe o altă ramură spre sud, la Novaci în Gorj. Em. De Martonne, denumește acest drum „marele și vechiul drum de transhumantă”. De altfel, în întreaga zonă se găseau o sumedenie de drumuri ale transhumantei. Din drumul spre Novaci se ramifică drumuri spre Poiana Sibiului și Jina, spre Ciunget-Voineasa, iar de acolo la Brezoi pe Olt, apoi drumul spre Petrila. Sunt vechi drumuri transcarpatice ale păstorilor din munți, unele dintre ele devenind, prin modernizare în ultimii ani, drumuri de mare interes turistic, urmare a bogăției și frumuseților cu care au fost înzestrate aceste locuri.

Constantin DĂRVĂREANU

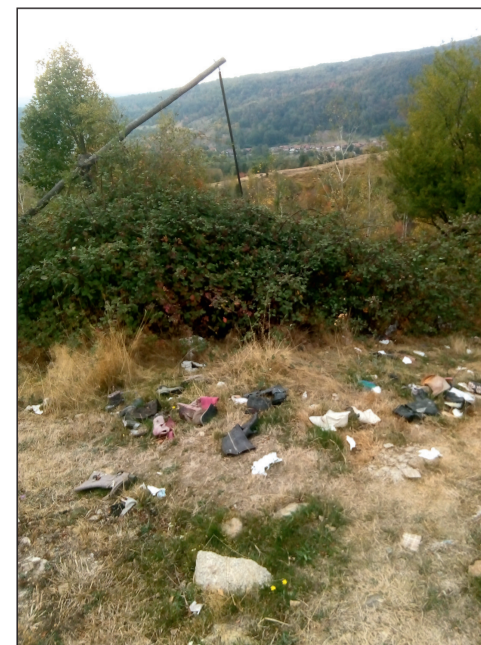
LA FÂNTÂNA DIN PLĂIEȚ, ESTE IARĂȘI GUNOI

Fântânile au fost pentru poporul nostru un fel de *Izvor al Tămăduirii* și, demult, se făcea slujbă cu preot. De aceea se pune la fiecare fântână o icoană, ca un stâlp al recunoștinței pentru apa care este vitală organismului. Cei care făceau fântâna sau cei care plăteau pentru aceasta, erau o amintire pentru toți trecătorii de pe drum. Așa a fost și Fântâna din Plăieț. Pe la anul 1800 era o „vânează” în care se adăpau oamenii și animalele. Pe atunci, Vințenii și Lomânarii au lărgit-o și a ajuns cam la 4 metri, dar au văzut că izvorul nu prea ținea apă. Apoi au astupat-o până la 3 metri, pentru că așa ținea apă. O astfel de fântână în Plăieț este și azi, un simbol al venirii din Ardeal a ungurenilor. De la fântâna aceea am adăpat vitele și am crescut noi ca oameni.

Unii poate că nu știu că deasupra fântânii au fost mormintele a doi *Lomânari*, care au venit pe aceste meleaguri acum 200 de ani, morminte care au existat până acum vreo 80 de ani. Crucile de pe morminte erau scrise cu litere chirilice, pentru că așa se înmormântau oamenii din Ardeal, iar unul dintre acești lomânari a trăit până în anul 1842.

Vremurile s-au schimbat și oamenii plătesc apa care vine de la conducta de la Cerbu. În anul acesta a fost secetă și au secat bazinele de la Cerbu, iar oamenii din Plăieț au rămas fără apă. Există totuși Fântâna din Plăieț care ne poate alimenta cu apă. Dar aceasta era înconjurată de moloș, cărămidă, tot felul de resturi de la curți, cizme, ghete, „adidași” etc. Anul trecut au fost câteva oi moarte, iar anul acesta au apărut vreo 10-12 lăni de la oile din primăvară. Acesta este un mare păcat față de strămoșii noștri care au făcut fântâna.

M-am gândit că poate au fost aduse din altă parte, dar lâna țurcană este numai pe aici. În urmă cu doi ani am mai semnalat acest fenomen, în același loc. Se pare că autoritățile statului nu au dat vreo amendă celor care cărau gunoaiele la Fântâna din Plăieț. Este adevărat că mai ales vara, prin zonă trec în jur de 3.000-4.000 de mașini pe săptămână, din toată țara, însă este greu de crezut că acestea aduc gunoi de acest fel. Mai mult, cu ceva timp în urmă, râpele erau pline cu lână de oi, dar barele/glisierile de la Transalpina nu le mai permite să le

arunce unde o făceau cândva, astfel că acum unii dintre indivizi trag mașina lângă fântână și aruncă tot felul de gunoaie, inclusiv lâna de la oi.

Din câte cunosc eu, legea spune că *poluatorul plătește!* Mai mult, se pare că vehiculul folosit pentru poluare trebuie confiscat. Numai că autoritățile statului nu fac nimic ca să-i prindă pe cei care poluează. Toată stima pentru elevii și profesorii care au ajutat la strângerea gunoaielor, dar dacă oamenii ar fi mai educați, mai conștienți, nu ar mai fi atâtea gunoaie pe drum, nici la Fântâna din Plăieț, nici pe Valea Scăriței, a Gilortelului sau a Gilortului.

Am văzut în Germania un loc în care Goethe a poposit acum 200 de ani. Era un loc cu ceva mese, scaune, coș de gunoi și era o plăcere să te odihnești acolo, pentru că legea germană prin care se protejează mediul era respectată. Așa că și noi, care am intrat în Uniunea Europeană, trebuie să respectăm legea. Atribuția statului este să vegheze la respectarea legii de către oameni și să îi sancționeze drastic pe cei care nu o respectă. Soluția este simplă, și cred că nici nu este costisitoare, și anume un sistem de camere de luat vederi, astfel că s-ar afla cine poluează mediul, cine săvârșește alte fapte contravenționale sau chiar penale!

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

AUTOMOBILISM SPORTIV

Orașul Novaci are de câțiva ani reprezentanți de seamă în domeniul automobilismului sportiv. Printre ei, ALEXANDRU ANDREOIU. Sportivul novăcean a urcat pentru prima dată o coastă la volanul unei mașini de curse în anul 2011. După 10 ani, visul de a deveni sportiv de performanță în domeniul automobilismului, a devenit realitate.

Participant permanent la concursurile de automobilism din cadrul Campionatului Național de Viteză în Coastă 2, tânărul automobilist novăcean a progresat mereu, clasându-se în momentul de față pe locul 3 la A2. De asemenea, sportivul Alexandru Andreoiu este campion la debutanți.

Drumul spre performanță al sportivului novăcean a fost urmărit și stimulat de oameni minunați din domeniul automobilismului sportiv: Daniel Onoriu,

Vali Porcisteanu, Mihnea Duțescu, Codruț Cioroiu.

Clasamentul Campionatului Național de Viteză în Coastă la Clasa 2, arată astfel:

Erik Zsolt Fazakaș

Peter Laszlo Pasko

Alexandru Andreoiu.

La DEBUTANȚI, pe locul I se clasează novăceanul Alexandru Andreoiu.

A fost un an bun pentru automobilistul novăcean Alexandru Andreoiu. Cunoscându-i ambiția, sunt convins că în 2022 va ajunge cât mai sus. Este un tânăr talentat care a trecut de la pasiune la nivel de performanță, având alături familia care l-a susținut continuu, Primăria orașului Novaci și câțiva prieteni. Anul 2022 poate însemna urcușul spre întrecerile principale de automobilism

sportiv.

Redacția publicației „Novăceanul” felicită sportivul novăcean pentru rezultatele obținute și, cunoscându-i talentul și ambiția, îi urează demaraj în forță spre vârful automobilismului sportiv.

Constantin DĂRVĂREANU

ION FLOREA

LATORIȚA ȘI LOTRUL

Un amurg cu greieri neastâmpărați zdrăgăniindu-și ghitarele sub balconul lunii. Izvoarele murmură pe șoldurile Parângului a pace, mai limpezi decât roua nopților de vară. Moș Dinu împiedică în torină caii, privește cerul, își netezește mustața albă și zburliță, apoi se așează pe un bolovan încropind la repezeală o cotroană în care de îndată focul începu să pălpăie îmbietor. Între timp, eu am adus câteva crozne de lemne și butuci de jip să avem cu ce domoli răcoarea nopții montane și mai ales să nu dea buzna peste caii împiedicați vreun urs. Din desagi puși alătura, Moș Dinu scoate o ploscă din lemn de paltin, plină ochi cu tuică de prună, trage adânc de două ori, apoi mă îmbie și pe mine și cu gesturi repezi, așa cum îi e felul, din cealaltă ureche de desagi, scoate brânză, pâine, slănină și o bucată de pastramă, pe care o așează cu meșteșug pe jarul tras mai într-o parte. Întinde merindele pe un șervet alb țesut în casă de baba lui, apoi se ridică, se apropie de șipotul din apropiere, își clătește mâinile și ochii cu câțiva stropi de apă rece ca gheața.

Privește luna care își saltă tâmpla peste umerii de granit ai Parângului, revine la foc, întoarce pastrama să se rumenească bine, după care luăm loc de-o parte și de alta a ștergarului și înfulecăm din bucatele sățioase cu o poftă sănătoasă de oameni care au umblat aproape o zi pe lăsatările montane.

După masă, în timp ce eu puneam în desagi bucatele rămase, Moș Dinu ațâță focul și începe să povestească așa după cum îmi promisese la popasul de la amiază. Povestește simplu, fără înflorituri, aci ritmat, ca un izvor pe loc întins, aci repezit ca un șuvoi de șipot:

Era o noapte din acelea clare, în care bolta cerului îți pare că se îndoaie de greutatea stelelor și lunii, iar cetinile molizilor scutură balade și legende pe genele ciobanilor adormiți lângă șipote și strungi. O pală reavănă de vânt a făcut să murmure pentru moment crengile păcului de fagi pe sub care izvorul Latoriței își rostogolea valurile vioaie îndemnând să se întâlnească cu cele ale iubitelui său, Lotrul.

Demult, tare demult nepoate, așa după cum am auzit și eu de la înaintașii mei, munții aceștia arătau altfel. Pădurile nu lăsau să pătrundă în adâncul lor decât chiotul haiducesc și tânguirea fluierului ciobănesc. Apele răsăreau de sub bolțile lor sălbătice și curate, sfărâmând umbrele cerbilor și ciutelor incremenite lângă brazi. Luna n-ar fi îndrăznit niciodată să pătrundă în poienițele rare fără învoirea lor. Șoimii, de asemenea se țineau cât mai la distanță de ele, credincioși numai steurilor golașe și plesuve. Cărușii le dădeau ocol prea arar îndrăznind să se afunde în umbra lor tremurătoare și misterioasă. Stămile erau rare, iar turmele și mai rare. Trecutul le-a dus cu el. Poate numai cremenile acestea ar mai putea spune câte ceva dacă ar avea memorie și voce. Dar să le dăm pace și să-ți povestesc ce știu eu. Și Moș Dinu a mai gustat odată din conținutul ploștii de paltin, apoi a reluat cu un zâmbet muiat de amintiri.

-Așadar, nepoate, în vremurile acelea vechi s-au cunoscut într-o vară doi tineri. Un codan și o codană. Fata era de dincolo de Carpați, iar feciorul era crescut lângă Jiu. Și era fata așa de frumoasă încât și cerbii se îmblânzeau și se apropiau de mâinile ei întinse ademenitor către ei cu mănunchiuri de iarbă amestecată cu flori de Sânziene. Florile îi sărutau pioase sânii, tremurând de dor, iar lumina răsăritului de soare o binecuvânta cu duiosie. Junele, așa cum au fost și încă mai sunt de-o parte și de alta a Jiului, era

frumos, zvelt, ca un brădui de zece-cincisprezece primăveri, cu braț care știa să mângâie un obraz de codană, dar care, la fel de bine știa să dea piept cu ursul, singurul dușman mai de temut. Din fluier știa zice de adormea vulturii pe cremenii, iar caprele negre uitau să mai sară peste abisuri. Unul din ei avea stâna într-un munte iar celălalt în muntele din față. Seara, când oile se adunau lângă strungi și câinii lătrau din când în când a pace și somn, el infierbânta fluierul, cu atâta duiosie, încât ea simțea că ceva fierbinte și ascuțit îi sfâșie inima. Stătea cu ochii plini de lacrimi lângă șipot incremenită în așteptare. Joaca păstrăvilor cu mărul lunii clătinat de unde n-o mai atrăgea ca altădată. Tatăl său, un om ursuz, cu inimă amară ca ștergoaia, bodogănea prin stână și apoi o striga răstit: -Hei, tu LATORIȚA, ce ți-ai uitat de cașul de pe crintă? Când am să-l întâlnesc pe fluieră vânt și straiță goală acela, am să-i succesc gâtul.

Și amenința cu pumnul către stâna din celălalt munte. Fata ofta și se întorcea la stână, pe când fluierul continua să risipească dorul unei inimi peste freamătul cetinilor îngreuiate de atâta bronz lunar. Alteori, ea îi răspundea cu un chiot întretăiat de spaima îndrăznelii, ca o ciută rănită de-o rază prea puternică de lună în ochii adânci. Și azi așa, mâine așa, amândoi se ghiceau, își bănuiau apropierea și dorințele, dar fără îndrăzneală să se apropie și mai mult unul lângă altul. Dar iată că nu peste multă vreme, soarta, mijlocitoarea neîntrecută în asemenea împrejurări, a făcut în așa fel ca ei să se regăsească față în față pe marginea unui izvor. Surprinși, și unul și celuilalt, nu le venea să creadă că ei sunt ființe adevărate. Dar codanul, așa cum se cade să fie un voinic, mai îndrăzneț, a sărit sprinten peste apă și s-a apropiat de ea zâmbindu-i dulce.

-Cine ești tu, a întrebat-o?
-Sunt, sunt Latorița, fata baciului din muntele Muntinului Mic, dar tu, cine ești?

-Sunt Lotrea, ciobanul din muntele de dincolo, Muntinul Mare.

Și așa, din vorbă în vorbă, din ziua aceea, între ei s-a infiripat o dragoste fierbinte, o dragoste care avea să se termine atât de dureros! Morocănosul părinte al fetei care la început nu bănuise nimic, dar mai târziu văzând că fata altădată atât de veselă devenise gânditoare și bujorii din obraji i se ofiliseră, a intrat la bănuială. Și astfel, într-o zi când cei doi se întâlнисeră, el a stat ascuns într-un brad observând totul. Mâna i se încheșta pe mânerul cuțitului, iar dinții îi scrâșneau amarnic, dar frica de puterea tânărului îl țintuia locului. În sfârșit, convins de ceea ce i s-ar putea întâmpla cu fata, mocanul s-a întors la stână rumegând planuri peste planuri pentru a-l îndepărta pe tânăr. În timpul acesta, îndrăgostiții, îmbrățișați sub cetinile cu cuiburi pline de ciripul

naiv al pușorilor agățați pe crengile brazilor, făceau în șoaptă planuri de viitor.

-Săptămâna următoare am să vin la tine la părintele tău să te cer de nevastă. Ce zici? O să vrea?

-Nu știu, dragul meu. Ceva parcă îmi șoptește că nu o să îngăduie așa ceva.

-De ce te temi? Nimeni nu va putea să-mi înfrângă dragostea pe care ți-o port!

Zâmbetul ei, ca o crenguță de măr înflorit în zori s-a răsfirat peste sufletul rătăcit ca o rândunică în văzduhul parfumat și nemuritor al iubirii. Încrederea în ziua de mâine creștea în amândoi ca un vânt în prag de seară prin negura brazilor. Zarea se înroșea treptat inundată de sângele apusului de soare când ei și-au luat la revedere și au pornit-o, fiecare spre stâna lui.

Frământat de dorință, împins de-o bănuială nelămurită, într-o dimineață, Lotrea a pornit hotărât către stâna vecinului din Muntinul Mic. Soarele răsărea incandescent printre scutecele norilor infierbântați în albia zării. Vântul pleca brazii într-un onor discret în cinstea sa. Bucuria apelor învăpăiate de lumină îi îmbia ochii albaștri să se îmbete cu claritatea lor. Trupul vânjos îi tremura înveșmântat de patimi, dar și de o nesiguranță nedeslușită.

În sfârșit, după câteva ceasuri de mers voinicesc, iată-l întâmpinat de câinii negurosului mocan. Încrunțat, cu căciula trasă dușmănește pe frunte, acesta a dat strigăt la dulăi și fără altă vorbă, i-a strigat:

Ce cauți aici? După câte știu nu te-am chemat! O scânteie de mânie a brăzdat cerul ochilor albaștri, dar feciorul s-a stăpânit grăind molcom:

-Bade Petre, nu m-ai chemat dumneata, dar m-a chemat fata dumitale pe care o iubesc de multe săptămâni. Pentru că m-ai întrebat fâțiș, îți răspund la fel:

-Dă-mi-o de nevastă. Vom merge de îndată în fața altarului și vom primi binecuvântarea lui Dumnezeu. E adevărat, eu nu sunt bogat ca dumneata, dar nici de pe drumuri nu sunt. Am...

-N-ai nici pe dracu. Piei din fața mea calcule. Fata mea nu e de nasul tău spurcat. Ea nu mai este în această stână. Acum e departe: mi-a spus că atunci te va lua de bărbat când o să-i aduci de unde-o-i și salba fermecată cu bani de soare. Numai atunci vei fi bărbatul ei. Și acum pleacă până nu asumut câinii pe tine. Pleacă. Să nu te mai vad.

Încremenit de durere, codanul și-a prins capul între palme și a pornit-o pe lăsatore răcnind de jale și disperare. Pădurile vuiiau ca bătute de un vânt vitreg, blestemat. Soarele arunca săgeți strălucitoare de compătimire în jurul lui. În depărtare ecoul strigătelor sale hohotea ca un duh al încrâncenării.

Aprigul mocan, odată scăpat de fecior, s-a repezit răsând ca un nebul în stâna incherbată în primăvară din bărne necioplite de brad și fag. Acolo, pe un cojoc, într-un colț, strânsă bine în sfiori, cu gura infundată cu cârpă, Latorița plângea cu ochii negri ca mura coaptă în umbră de păducel.

-Na, te-am scăpat de el. Mâine am să te pornesc către casă. Ai auzit ce i-am spus? Când îți va aduce salba aceea, atunci are să-mi fie ginere și ție bărbat. Până mâine însă fat-o, tu ai să stai așa

cum te afli. Acum eu mă duc la oi fiindcă le-am lăsat singure.

Ușa s-a închis ca un trăsnet în urma sa. Cu obraji arși de lacrimi, fata părea cea mai nenorocită ființă. Dacă ar fi avut mâinile libere și-ar fi făcut seama fără șovăială. Disperată, plimbându-și ochii prin ungherele stâniei, a zărit într-un colț toporul rezemat de grinzii cu tăișul către ea. O idee i-a zvâcnit sub frunte. Cu eforturi nebănuite s-a rostogolit gemând într-acolo. După vreun ceas mai bine de trudă, a ajuns lângă el. Proptindu-se de perete cu umerii a reușit să se ridice în genunchi și apropiindu-și mâinile de tăișul ascuțit al securii a apăsător legăturile cu carne cu tot reușind astfel să-și libereze brațele. Într-o clipă și-a dezlegat picioarele, a scos cârpa din gură și fără a mai pierde vreo clipă a luat-o la fugă pe firul de cărăuie pe care plecase mai înainte iubitelui său. Un țipăt de spaimă se zbătea în ea ca o rază de soare tomnatic într-o baltă de sânge. Din ochi picurau lacrimi, iar din buze numele celui drag. Ajungând pe cel mai înalt dintre piscuri numit pe vremea ceia „Țancul corbilor”, o privește îngrozitoare s-a înfățișat privirii sale. Îngenunchiat, pe buza unei stânci, Lotrea se ruga fierbinte, cu brațele rotite în jurul unui stei. Chiar în clipa când buzele fetei se străduiau să-i strige numele, a alunecat în hău. Fata a dat țipăt către ceruri, murmurând un blestem cumplit, apoi a leșinat. Vântul, impresionat, i-a răcorit fruntea trezind-o. Ochii i-au coborât șiroind de lacrimi în valea unde dispăruse atât de dramatic cel drag. De sub stâncă, un izvor care nu fusese până atunci, murmura domol croindu-și albie către zare. Celelalte izvoare, venind din coastele munților, îi salutau ivirea cu chioate de bucurie, dându-i supuse tribut însuși undele lor. S-a târât și ea până în marginea țancului și a stigat:

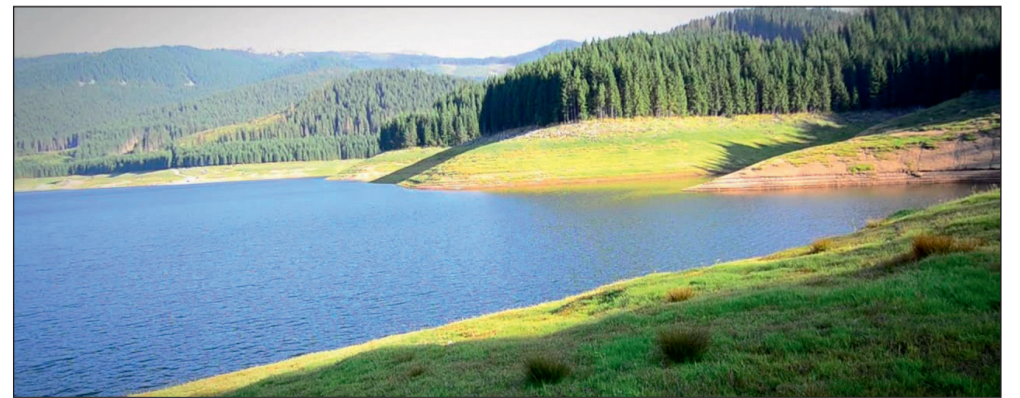
-Dacă în viață nu am putut să fiu alătura de tine, te voi urma în moarte. Și s-a aruncat. Din locul unde a căzut a țâșnit o altă vână de izvor care a pornit hotărât să-l întâlnească pe celălalt. Dar ca un făcut, tocmai atunci, blestemul aprigului mocan, care aflase, nu se știe cum ce se întâmplase, a înflorat munții:

-Vă afurisesc să nu vă întâlniți până când nu se va găsi cineva să străpungă munții ca să-ți croiască ție, Latorițe, cale ca să te întâlnești cu Lotrea. Pentru această trudă, voi amândoi să-l răsplățiți cu salba fermecată ruptă din soare.

Munții au gemut, apele au bubuit în hăuri, brazii au oftat și cele două izvoare au rămas să-și împlinescă blestemul. De atunci și până azi ele se numesc LATORIȚA și LOTRUL.

Bătrânul tăcuse. Rarița urcase o bună bucată de cer. Focul se stinsese aproape. Doar vântul mai sușuia domol prin cetini, un pic parcă mai rece. Înelvit în cojocul său, Moș Dinu se pregătea de culcare. Prin minte mi-a trecut atunci noua perspectivă de viitor a celor două izvoare. În curând, cele două izvoare se vor uni scăpate din blestem și legendă, răsplătindu-le cu neprețuita salbă de soare. Cerul împodobe munții cu bruma rece a ciobului de lună. Cocorii nopții adormiseră pe crengi și piscuri, iar ecoul unei doine îndepărtate se îneca treptat în miresmele rășinii, în sclipirea misterioasă a focurilor de la stâni, candelă vechind paza tărlelor risipite pe munți, prevestitoare a luminii ce va răsări prin împreunarea Lotrului cu Latorița.

9 august 1966

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Alina ȚICU, redactor

Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

NOVĂCEANUL

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
Primăriei și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

Tipografia
ProdCom

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI